VERBETERINGEN OP CICERO.

(Ed. Orelli, *Turici* 1826—1838).

(*De verbeteringen zonder naamsopgaaf zijn niet van de Redactie*).

(Waar emendaties, die Orelli reeds in zijne aanteekeningen heeft opgenomen, hier om bijzondere redenen op nieuw vermeld zijn, wordt dit telkens medegedeeld. — De emendatiën van Ruhnkenius zijn uit diens *Adversaria* geput, waarover men zie *Mnem.* II. 252.

Pro P. Quintio xv. 49. Etenim mors honesta saepe vitam quoque turpem exornat: vita *turpis* ne morti quidem *honestae* locum relinquit. — L. vita *honesta* ne m. q. *turpi* l. r. — N.

Divin. in Caec. I. ii. 4. Dicebam, habere eos actorem Q. Caecilium, qui praesertim quaestor in eadem provincia post me quaestorem *fuisset. Quo* ego adiumento sperabam hanc a me molestiam posse dimoveri, id mihi erat adversarium maxime. — »Excidit *sed* ob pr(aecedens) .... *set.*" R. (Ruhnkenius).

In C. Verrem Act. I. i. 1. Inveteravit enim iam opinio .... his iudiciis, [*quae nunc sint*], pecuniosum hominem, quamvis sit nocens, neminem posse damnari. — De tusschen haakjes staande woorden zijn onecht. Men vergel. in Verr. Act. II. Lib. I. ii. 6.

Ibid. ix. 26. Reperio, iudices, haec ab istis consilia inita et constituta, ut quacumque *opus esset* ratione, res ita duceretur, ut apud M. Metellum praetorem causa diceretur. — L. *posset.*

Ibid. xi. 33. Nunc, quoniam pugnare contra me instituisti, non tam ex tua natura, quam ex istius tempore et causa [*ma-*

litiose]: necesse est, istiusmodi rationi aliquo consilio obsistere. — Het woord *malitiose* is onecht.

In C. Verrem Act. II. Lib. I. XIII. 35. Sperat, sibi auram posse aliquam *afflari*, in hoc crimine, voluntatis cet. — L. *afflare* en vergel. Epp. ad Attic. XVI. 5. C.

Ibid. Lib. II. II. 5. Itaque ad omnes res *Sicilia* provincia semper usi sumus, ut cet. — L. *sic illa*. C.

Ibid. XXII. 54. Qui statim, quum *praesensisset*, iubet cuidam suorum amicorum numerari IIS LXXX. — L. *rem sensisset*. C.

Ibid. XXXV. 87. Qui *fuit* Himerae, sed et est, et fuit tota Graecia summo propter ingenium honore et nomine. —L. *floruit*. C.

Ibid. XL. 98. Citatus accusator, M. Pacilius, nescio quo casu, non respondit, [*non adfuit*]. — De beide laatste woorden zijn niet van Cicero.

Ibid. LV. 138. Nam locupletissimi cuiusque *census* extenuarant, tenuissimi auxerant. — L. *censum*.

Ibid. LXIX. 166 f. Quem omnes mortales oderunt, eum quoque *vobis* odio esse oportere. — L. *his*. C.

Ibid. LXX. 171. *Portum* autem et scripturam eadem societas habebat. — L. *portorium*. C.

Ibid. LXXIII. 179 init. Meminero, me non *sumpsisse*, quem accusarem: sed recepisse, quos defenderem. — L. *suscepisse*. C.

Ibid. LXXIII. 180. Multa enim .... praetermittam. Tantum agam de hoc toto *nomine* societatis. — L. *crimine*. C.

Ibid. LXXVIII. 192. An ab hac eius *infamia, nequitia*, vestros animos in aliam partem, fortitudinis commemoratione, traducat? — Tusschen *infamia* en *nequitia* is het woord *libidine* uitgevallen.

Ibid. Lib. III. LXXXVI. 198. Cogantur etiam nummi ab aratore? *quomodo?* quo iure? quo exemplo? — L. *quo more?* R.

Ibid. Lib. IV. XXXI. 70. Audisti, et audies *omni* e conventu Syracusano, qui ita dicant. — L. *homines*. C.

Ibid. XLVII. 104. Quem ego hominem accuso? quem legibus ac [*iudiciali*] iure persequor? — L. *sociali*. C.

Ibid LVII. 126. Si quando aliquid istiusmodi videre volet, eat ad [*aedem*] Felicitatis, ad monumentum Catuli, in porticum Metelli. — Het woord *aedem* is onecht.

Ibid. Lib. V. LIX. 152. Verres ille .... tantum sibi auctoritatis

in republica *suscepit*, ut .... iis omnibus mortem acerbam crudelemque proponeret. — L. *sumsit*. T. J. Halbertsma.

De Lege Agrar II. VII. 19 f. Ille, quod dari populo nullo modo poterat, tamen quodam modo dedit: hic, quod adimi nullo pacto † *poterat* [*potestate*], quadam ratione eripere conatur. — Het woord *potestate* is onecht. C. — In plaats van *poterat* l. *potest*. M. — Reeds Beck drukte: [potestate].

In Catil. I. v. 12. Nam, si te interfici iussero, residebit in re publica [*reliqua*] coniuratorum manus. — »*Reliqua* delen»dum." R.

Ibid. I. VI. 15. Quot ego tuas petitiones ita coniectas, ut vitari non posse viderentur, parva quadam declinatione; et, *ut aiunt*, corpore effugi! — »*Ut aiunt* transponenda." R. — Misschien et *corpore*, *ut aiunt*. K.

Pro Sylla XXXI. 87. (Persolvi patriae, quod debui: reliqua iam a me meae perpetuae consuetudini naturaeque debentur:). — »Verba *persolvi* etc. revoca ad finem capitis." R. — Denkelijk wordt het einde van § 87 bedoeld, na de woorden: Sed ut ad sceleratorum poenam amore rei publicae sum adductus, sic ad salutem innocentium voluntate deducor. K.

Pro Archia poeta IV. 8. Est ridiculum, ad ea, quae habemus, nihil dicere; *quaerere*, quae habere non possumus. — L. *requirere*. C.

Ibid. VII. 15. Difficile est hoc de omnibus confirmare; sed tamen est *certum*, *quid* respondeam. — L. est, *quod* respondeam. C.

Pro Plancio XIV. 33. Idem tribuno plebis, potentissimo homini, M. Druso, *sed* multa in re publica molienti, quum ille eum salutasset, ut fit, dixissetque, »Quid agis, Grani?" respondit, »Immo *vero*, *tu* Druse, quid agis?" — L. *et* multa, voorts met veranderde interpunctie: Immo vero *tu*, *Druse*, quid agis? K.

Ibid. XV. 36. Neque enim quidquam aliud in hac lege, nisi editicios iudices, *secutus* es. — L. *assecutus*. C.

Ibid. XVIII. 45. Decuriatio tribulium, descriptio populi, suffragia largitione devincta, severitatem senatus, et bonorum omnium *vim* ac dolorem excitarunt. — L. *iram*. C.

Ibid. XVIII. 46. Hanc tu rationem quum fugeris, quumque eos iudices habere nolueris, quorum in huius delicto quum

scientia certissima, tum dolor gravissimus esse debuerit: quid cet. — L. *conscientia.* C.

Ibid. xxx. 72 f. Sed onus *beneficii* reformidant, quod permagnum est, alieno debere idem, quod parenti. — »L. *officii* pro *benefi-* »*cii*; mox (xxx. 74) »vocat *officii servitutem.*" R. — De aanteekening ziet misschien op xxx. 72 m.: quamobrem viderer maximis *beneficii* vinculis obstrictus, quum liber essem et solutus. K.

Pro Sextio x. 23 f. Eos autem, qui dicerent, dignitati esse serviendum . . . . . , *vaticinari* atque insanire dicebat. — L. *hallucinari.* C.

Ibid. x. 24. Sed ita est, iudices, ut, si gladium parvo puero, aut [*si*] imbecillo seni, aut debili *dederis*, *ipse* impetu suo nemini *noceat*: *sin* ad nudum vel fortissimi viri corpus accesserit, possit acie ipsa et ferri viribus *vulnerari*: ita cet. — L. Sed . . . . *aut imbecillo* . . . . *dederis*, *qui* . . . . *noceat*, *sin* . . . . *vulnerare.* W. N. du Rieu.

Ibid. 24. Qui per se pungere neminem umquam potuissent, hi summi imperii nomine armati rempublicam contrucidaverunt. Foedus fecerunt cum tribuno plebis [*palam*] cet. — Het laatste woord moet vervallen. Het is door dittographie uit het vorige ontstaan. W. N. du Rieu.

Ibid. xiii. 29. Qui . . . . hoc unum habet proprium, ut expulerit ex urbe, [*relegarit*], non dico equitem Romanum cet. — Het woord *relegarit* is onecht. W. N. du Rieu.

Ibid. xli. 89. Cervices tribunus plebis privato, praestantissimus vir profligatissimo homini daret? An causam susceptam *affligeret?* an se domi contineret? — L. *abiiceret?* R.

Pro M. Caelio ii. 3 init. Ac mihi quidem videtur, iudices, hic introitus defensionis adolescentiae M. Caelii maxime convenire, ut ad ea, quae accusatores, *deformandi* huius *causa*, detrahendae spoliandaeque dignitatis gratia, dixerunt, primum respondeam. — L. *deformandae* huius *causae.* C.

De Provinc. Consul. i. 1 init. Si quis vestrum, Patres conscripti, exspectat . . . . non dubitabit, quid me *sentire* conveniat, quum, quid mihi sentire necesse sit, cogitarit. — L. *censere.* C.

Ibid. iii. 5. Miserandum in modum milites populi Romani capti, necati, deserti, dissipati sunt; incuria, fame, morbo, vastitate consumpti: ut, quod est indignissimum, scelus im-

peratoris *in poenam exercitus expetiisse* videatur. — L. *in exercitum expiatum* esse videatur. N. J. B. Kappeyne van de Coppello. Verg. in Pis. XXXV. 85.

Pro Balbo XI. 27. Iure enim nostro neque mutare civitatem quisquam invitus potest, neque, si velit, mutare non potest, modo adsciscatur ab ea civitate, cuius esse se *civitatis* velit. — L. *civem.* C.

Ibid. XVI. 35. Sed isti *disputationi certe* nihil est loci. — Tusschen *disputationi* en *certe* is *hic* uitgevallen.

In Pisonem IX. 19 init. Ego istius pecudis ac putidae carnis consilio scilicet, aut praesidio *niti* volebam? — L. *uti.* C.

Pro Rabir. Post. V. 12. Datur tibi tabella [*iudicii*]. — Het laatste woord is onecht. C.

Pro Ligario VIII. 24. Quamquam quid facturi fueritis, non *dubitem*, quum videam, quid feceritis. — L. *dubium.*

Ibid. VIII. 25 f. Atque in hoc quidem, vel cum mendacio, si vultis, gloriemini per me licet, vos provinciam fuisse Caesari tradituros, *etiamsi* a Varo et quibusdam aliis prohibiti essetis. — L. *nisi.* C.

Ibid. IX. 26. Sed vide, quaeso, C. Caesar, constantiam ornatissimi viri, [*L. Tuberonis*]. — De twee laatste woorden moeten geschrapt worden. C.

Ibid. X. 30. Legatus ante bellum profectus, relictus in pace, bello oppressus, in eo ipso non acerbus, *totus animo et studio tuus.* — L. acerbus, *fuit tamen, sed* totus animo et studio tuus. C.

Philipp. II. VI. 15 f. Ad eos referas, qui suam rem nullam habent, tuam *exhauriunt*? — L. *exinaniunt* »e vestigiis MSS." R.

Ibid. XXXI. 77. Ergo, ut te catamitum, nec opinato *quum ostendisses*, praeter spem mulier adspiceret, idcirco urbem terrore nocturno, Italiam multorum demum metu perturbasti? — L. *os* ostendisses. C.

Ibid. III. IV. 10. At vero huius domi inter quasilla pendebatur *aurum, numerabatur* [*pecunia*]. — L. *non* numerabatur. Het laatste woord moet vervallen. C.

Ibid. VIII. VIII. 25. Sed quid adiungit? *si legionibus meis sex, si equitibus, si cohorti praetoriae* † praedam *agrumque dederitis.* — L. *praemium.* Garaton leest *praemia.*

Ibid. XI. VI. 13. Hominem ridiculum, qui se *exire* aere

alieno putet posse, quum vendat aliena. — L. *expedire*. C.

Ibid. XI. XIII. 34. In quo quid faciendum Deiotaro, qui omnino rectius fuerit, dicere non est necesse: praesertim quum contra, ac Deiotarus sensit, victoria belli *iudicavit*. — L. *inclinavit*. C.

Ibid. XI. XIV. 37. Ego vero veteranos tueri debeo, sed hos, quibus sanitas est: *certe* timere non debeo. — L. *ceteros*.

Ibid. XIII. I. 2. Cinna si concordiam cum Octavio confirmare voluisset, *hominum* in republica sanitas remanere potuisset. — L. *omnium*.

Pro Domo IV. 9. Primum eam....: deinde eam.......: *deinde* eam, quam senatus frequens, tum, quum mihi est assensus, secutus est. — L. *denique*. C.

Ibid. X. 25. Cn. Pompeii... dolor subvenit subito rei publicae, civitatemque fractam malis, *mutam*, debilitatam, abiectam metu, ad aliquam spem libertatis et pristinae dignitatis erexit. — L. *mutilatam*. R. Zoo reeds de Iuntina bij Orelli.

BLADVULLING.

ARISTOPH. *Acharn.* 201 sq.

> ἐγὼ δὲ πολέμου καὶ κακῶν ἀπαλλαγείς
> ἄξω τὰ κατ' ἀγροὺς εἰσιὼν Διονύσια.

Pro ΕΙΣΙΩΝ omnino leg. ΕΣΤΙΩΝ. Conf. infra v. 247 sqq. sed praesertim v. 249:

> καὶ μὴν καλόν γ' ἔστ', ὦ Διόνυσε δέσποτα,
> κεχαρισμένως σοι τήνδε τὴν πομπὴν ἐμέ
> πέμψαντα, καὶ θύσαντα μετὰ τῶν οἰκετῶν,
> ἀγαγεῖν τυχηρῶς τὰ κατ' ἀγροὺς Διονύσια,
> στρατιᾶς ἀπαλλαχθέντα.

Ἑστιᾶν nude positum significat *convivium apparare*. THEOPHR. *Char.* XVII (XXX) ed. TAUCHN.: ἔστι δὲ τοιοῦτος ὁ αἰσχροκερδής, οἷος ἑστιῶν ἄρτους ἱκανοὺς μὴ παραθεῖναι. Idem III (V). — καὶ κεκλημένος δὲ ἐπὶ δεῖπνον κελεῦσαι καλέσαι τὸν ἑστιῶντα κτέ. ubi ὁ ἑστιῶν significat idem atque ὁ ἑστιάτωρ, *qui convivium praebet* (*de gastheer*).

Delphis Batavorum. J. M. VAN GENT.